
A, Á

Á

Aki á-t mond, bé-t is mondjon [mondjon bé-t is v. (annak) bé-t is kell mondanía]. ‘ha belefogtunk valamibe, folytassuk is, és viseljük tetteink következményeit’

ABBAN

Mi van abban, hogy(ha)... [ha...]? ‘egyetértés kifejezése: nincs abban semmi kivetnivaló, különös, ha...’

ÁBRA

(Mint) (azt) a mellékelt ábra mutatja. ‘a helyzet egyértelműségére utalva levont következtetés: (mint) ebből is kitűnik, látható’

Mi az ábra? BIZ. a) ‘köszönés találkozáskor’; b) ‘érdeklődés, tudakozódás általában a dolgok állása, állapota felől’

AD

Adja (majd) még alább [lejjebb v. olcsóbban] is. ‘megnyugtató kifejezése: a körülmények megváltozásával nem lesz valaki mindig ilyen gőgös, fölényes, követelőző, igényes’

Jobb adni, mint kapni. ‘jobb, ha az ember olyan helyzetben van, hogy másokon is tud segíteni, mint ha olyan szegény, hogy mások támogatására szorul’

Kétszer ad, (a)ki gyorsan ad. ‘a gyors segítség értékes csak igazán’

Majd adok én neki! ‘büntetéssel való fenyegetés kifejezése’

Mit nem adnék érte, (hogy)ha... ‘kívánság, óhaj kifejezése: nagyon szeretném’

Nem adok neki (valamennyi időt)... ‘kétkedés kifejezése a szóban forgó témával – pl. élettartammal, intézkedés, cselekedet, terv eredményével stb. – kapcsolatban’

ADDIG

Nem addig van (ám) az! ‘figyelmeztetés kifejezése: nem lehet azt ilyen könnyen elintézni’

ADJONISTEN

Amilyen az adjonisten, olyan a fogadjisten. ‘úgy viselkednek velünk, ahogyan mi bánunk másokkal, v. úgy viselkedünk másokkal, ahogyan mások bánnak velünk’

ADÓS

Adós, fizess! BIZ., TRÉF. ‘ha valaki valamit megígért, azt meg is kell tartania, még ha ennek kellemtelen következményei is lennének’

AGÁR

Hátrább az agarakkal! ‘figyelmeztetés, rendreutasítás kifejezése: szerényebben kell viselkedni, nem szabad annyira erőszakosnak v. követelőzőnek lenni’

AGY

Ne fúzd az agyam ezzel a hülyeséggel! SZLENG ‘hitetlenkedés, elutasítás kifejezése: ne próbáld meg velem ezt elhíttetni!’

ÁGY

Ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát. ‘mindenki olyan eredményt várhat, amilyent munkájával kiérdemel, ahogyan a dolgait intézi’

AGYONŪT

Ha agyonütnek se(m)... ‘nyomatékosító tagadás kifejezése: semmiképpen se(m)’

Üsd agyon, de ne nagyon! BIZ., TRÉF. ‘felszólítás bírálatra: bíráld meg, de csak kíméletesen’

AJÁNDÉK

Ajándék lónak ne nézd a fogát! ‘az ajándékba kapott dolgot nem illik leszólni’

AJÁNL

Ajánlom magamat! RÉG., V. TRÉF. ‘távozáskor elköszönésként használt kifejezés: a viszontlátásra’

AJTÓ

Ajtó, ablak nyitva. BIZ. a) ‘sportban, különösen labdajátékokban, könnyű gól- vagy pontszerzési lehetőség jelzésére használt kifejezés’; b) ‘minden akadály elhárult, minden lehetőség adott (valaki v. valami számára)’

Aki hátul [utoljára v. utolsónak] marad, tegye [húzza] be az ajtót! NÉP. ‘felelősség elhárításának kifejezése: nem törődöm velem, mi történik az elkövetkezőkben’

Az tenné (csak [ám]) be az ajtót! BIZ. ‘valamely kedvezőtlen dolog bekövetkeztétől való félelem kifejezése: még csak az hiányozna!’

Nálatok nincs ajtó? BIZ. ‘méltatlan-

kodás kifejezése amiatt, hogy valaki nem csukta be az ajtót’

Ott az ajtó! BIZ. ‘felszólítás távozásra: menj(en) ki, tűnj(ön) el!’

Tedd be kívülről az ajtót! BIZ. ‘felszólítás távozásra: menj ki, tűnj el!’

AKADÁLY

Nagy akadály a szegénység. ‘nehéz a szegény embernek boldogulnia’

AKAR

Akarom mondani... ‘helyesbítés kifejezése: vagyis, helyesebben’

Ha akarja, ha nem. ‘szükségyszerűség kifejezése: szándékától, tetszésétől függetlenül’

AKARÁS

Nem akarásnak nyögés a vége. [Nem akarás, fejszakarás.] NÉP. a) ‘a kelletlenül végzett munkának kevés a haszna’; b) ‘akkor mondják, ha valaki nem akar v. nem mer valamit határozottan megtagadni’

AKARAT

Az erős akarat diadalt arat. ‘kitarással mindent el lehet érni’

AKÁRKI

Akárki akármit (is) mond... ‘önálló, tényszerű véleménynyilvánítás kifejezése: mások véleményétől függetlenül, azt figyelmen kívül hagyva’

Ő sem akárki! ‘elismerés kifejezése: az ő véleménye is fontos, őt is figyelembe kell venni’

AKÁRMI

Akármi legyek, ha... BIZ. ‘bizonyosság kifejezése, csak egyes szám első személyben: nyomatékosan kijelentem, biztos vagyok benne, hogy...’

Akármibe (fogadok), hogy... BIZ. 'bizonyosság kifejezése: fogadok, hogy..., biztos vagyok benne, hogy...'

(Ez) nem akárm! BIZ. 'elismerés kifejezése: nem lebecsülendő'

AKASZTÓFA

Száradjon az akasztófán! NÉP. 'olyan gazember, hogy szigorú büntetést érdemel'

AKTA

Az akta le van zárva. 'a cselekvés értelmetlenségének, hiábavalóságának kifejezése: nincs mit tenni, a szóban forgó ügy befejeződött, lezárult'

ALAGÚT

Már látni az alagút végét. 'reménykedés kifejezése: a helyzet kezd biztatóvá válni, lehet, hogy a megpróbáltatásoknak vége lesz'

Még nem látni az alagút végét. 'reménytelenség kifejezése: a helyzet nem javul, egyelőre nem valószínű, hogy a megpróbáltatásoknak vége lesz'

ALÁÍR

Ezt nem írom alá. 'elutasítás, tiltakozás kifejezése: nem értek ezzel egyet'

ALAK

Micsoda [szép kis] alak! BIZ. 'megvetés, felháborodás kifejezése valakinek a jellemével v. viselkedésével kapcsolatban'

ALAPLAP

Nem egy ötszáz alaplap! SZLENG 'lekicsinylés kifejezése: buta, ostoba személy'

ALÁSZOLGÁJA

(Na) akkor alászolgája! BIZ., TRÉF. 'a

további vita udvariatlan elvágására: akkor hát végeztünk, nincs több mondanivalóm, elmehet'

ÁLDÁS

Áldás, békesség! NÉP. 'főleg reformátusok körében használatos köszönés'

Áldásom rá [rád v. rátok v. rájuk!] 'egyértetés v. beletörődés kifejezése: nem kívánok beleszólni valaki(k) dolgába, cselekedhet(nek) tetszés szerint'

Felülről jön az áldás. [Minden áldás felülről jön.] TRÉF. 'annak mondják tréfás megjegyzésként, akinek a fejére esik valami v. akire felülről rádől, ráfolyik, rácseppen valami (pl. galambpíszok)'

ÁLDÓ

(Hű) az áldóját! NÉP. 'indulatot, elégedetlenséget kifejező felkiáltás'

ALFA

Lemegyek alfába, ha... SZLENG 'bizonyosság kifejezése, csak egyes szám első személyben: biztos vagyok benne, hogy valami nem történik meg'

ALKALOM

Alkalmom szüli a tolvajt. 'ha kedvező az alkalom, még az is tolvajjá válhat, aki egyébként nem lopna'

Ha az alkalom úgy hozza. 'lehetőség, valószínűség kifejezése: ha lehetőség adódik valamire'

ALKOHOL

Az alkohol öl, butít és nyomorba dönt. 'a mértéktelen ivás elszegényít és tönkreteszi egészségünket, emberi kapcsolatainkat'